

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบปฐมสมโพธิภาษาบาลีกับฉันทนา ฉันทนาภาคกลาง	
ชื่อผู้เขียน	นายสมเวียง	อินทร์ไชย
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รุ่งเรืองศรี	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวภา เจริญขวัญ	กรรมการ
	รองศาสตราจารย์ สมหมาย เปรมจิตต์	กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธประวัติภาษาบาลี จากต้นฉบับอักษรธรรมล้านนา ของวัดไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จารปี พ.ศ. 2135 จำนวน 4 ผูก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาเปรียบเทียบในด้านแนวคิดที่มีต่อประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โครงเรื่อง เนื้อหา และสำนวนภาษา ระหว่างคัมภีร์ปฐมสมโพธิภาษาบาลีฉบับล้านนากับฉบับภาคกลาง

จากการศึกษาค้นคว้าในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของวรรณกรรมพุทธประวัติภาษาบาลีที่แต่งในประเทศไทย พบว่า ได้รับอิทธิพลในด้านแนวคิดและธรรมเนียมนิยมในการแต่งจากประเทศลังกา โดยรับเข้ามาสองทาง คือ รับเข้ามาโดยผ่านดินแดนใกล้เคียง คือ พม่าและมอญ และรับเข้ามาโดยตรงซึ่งเกิดจากการเดินทางไปศึกษาพระธรรมวินัยและภาษาบาลีในประเทศลังกาของพระสงฆ์ในประเทศไทย ทำให้วรรณกรรมพุทธประวัติภาษาบาลีที่แต่งในประเทศไทยมีมากมายหลายเรื่องหลายสำนวน ต่างยุคต่างสมัยกัน แม้ว่าจะมีชื่อแตกต่างกัน แต่ทุกเล่มก็ดำเนินความเล่าถึงประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมด และทุกเล่มมุ่งแสดงทัศนะที่มีต่อประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สัมพันธ์กับคำสอนเดิมแท้ในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทที่ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาที่ตั้งใจฝึกฝนอบรมตนเองหลายภพหลายชาติเป็นอนากอนันต์ จนพัฒนาตนเองสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิต คือ เข้าสู่กระแสแห่งพุทธภาวะ

การศึกษาเปรียบเทียบด้านแนวคิดที่มีต่อประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าระหว่างคัมภีร์ปฐมสมโพธิภาษาบาลีฉบับล้านนากับฉบับภาคกลาง โดยรวมแล้วยังคงแนวความคิดที่มีต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามทัศนะของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทอยู่ค่อนข้างมาก ความแตกต่างทางแนวคิดระหว่างคัมภีร์ทั้งสอง อยู่ที่การแทรกเนื้อความเข้ามาในคัมภีร์ ซึ่งฉบับภาคกลางได้แทรกเนื้อความ

ว่าด้วยต้นตระกูลแห่งสากลวงซึ่งเฝ้าในวงห้ายพุทธโคดมเจ้าเข้ามา แต่ไม่ปรากฏเนื้อความนี้ในฉบับล้านนา ทำให้การมองพุทธประวัติในคัมภีร์ปฐมสมโพธิกับภาคกลางไปสัมพันธ์กับแนวคิดทำนองอัตชีวประวัติของบุคคล ซึ่งเน้นไปที่เหตุผลมุ่งไปสู่ความจริงเชิงประจักษ์มากขึ้น

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบในด้าน โครงเรื่องและเนื้อหาของคัมภีร์ปฐมสมโพธิทั้งสองฉบับนั้น ได้ศึกษาใน 2 ประเด็น คือ ความเหมือนกัน และความแตกต่าง จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ฉบับล้านนามีการดำเนินเนื้อความกระชับกะทัดรัดจนเพียงปริเฉทที่ 9 คือ ธรรมจักกัปปวัตตนปริวัตต์เท่านั้น ซึ่งมีลักษณะการดำเนินเรื่องคล้ายกับคัมภีร์พุทธประวัติฝ่ายสันสกฤต คือ “คัมภีร์ลิลิตวิستر” ส่วนฉบับภาคกลางดำเนินเนื้อเรื่องยาวกว่าฉบับล้านนาเพราะได้ขยายเนื้อความออกไปอีกหลายปริเฉท คือ ขยายเนื้อความตอนต้นจำนวน 2 ปริเฉท ได้แก่ วิวาหรงคปริวัตต์ ปุพพภาค และวิวาหรงคปริวัตต์ ปังฉิมภาค และขยายเนื้อความต่อจากปริเฉทที่ 14 ธรรมจักกัปปวัตตนปริวัตต์ รวมเป็น 30 ปริเฉท

ในส่วนการศึกษาเปรียบเทียบด้านสำนวนภาษานั้น พบว่าลักษณะการใช้ภาษาบาลีทั้งสำนวนร้อยแก้วและร้อยกรอง ในด้านคำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์ ฉบับล้านนาและฉบับภาคกลางใช้ได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ที่แตกต่างกันมีเพียงสำนวนภาษาในการดำเนินเรื่องของฉบับล้านนากระชับสื่อถึงผู้ฟังหรือผู้อ่านได้ทันที ส่วนฉบับภาคกลางมุ่งแสดงความไพเราะงดงามของภาษาเชิงวรรณคดี เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟัง เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ประการสุดท้าย เป็นการศึกษาถึงคุณค่าของคัมภีร์ปฐมสมโพธิภาษาบาลี โดยจำแนกคุณค่าออกเป็น 3 ประการ คือ คุณค่าทางวรรณกรรมพุทธศาสนา คุณค่าทางวรรณกรรมพิธีกรรม และคุณค่าทางศิลปกรรม คุณค่าทั้งสามประการนั้น เกิดจากความเคารพเลื่อมใสในสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นแบบอย่างทีประเสริฐ นำพาให้มีการสร้างสรรค์งานทางจิตรกรรมและประติมากรรมขึ้น โดยมีพุทธศิลป์เป็นแกนหลัก นอกจากนี้ ในล้านนา ยังมีการนำคัมภีร์ปฐมสมโพธิภาษาบาลีไปใช้เทศน์ในพิธีพุทธาภิเษก เพื่อสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้นแก่พุทธปฏิมากรอีกด้วย